

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2024. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.61>

УДК 339.9

Є. О. Черняк,

к. е. н, доцент, доцент кафедри міжнародно\ економіки, КНУ ім. Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5766-8915>

І. І. Осташевський,

науковий співробітник центру імітаційного моделювання Національного університету оборони України

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-3345-9734>

І. І. Кулинич,

старший науковий співробітник центру імітаційного моделювання Національного університету оборони України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5543-842X>

Д. О. Авраменко,

ад'юнкт кафедри інформаційно-аналітичних технологій та кібероборони Національного університету оборони України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1892-380X>

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Y. Chernyak,

PhD, Associated Professor of the Department of International economics, Taras Shevchenko National University, Kyiv

I. Ostashevskii,

Scientific employee of the Center of Imitation Modelling, The National Defense University of Ukraine

I. Kulynych,

Senior scientific employee of the Center of Imitation Modelling, The National Defense University of Ukraine

D. Avramenko,

Adjunct of information-analytical technologies department and cyber defense, The National Defense University of Ukraine

PECULIARITIES OF REGULATION OF THE LABOR FORCE MIGRATION DUE TO THE GLOBAL CHALLENGES

Робота присвячена дослідженню поняття, видів соціальних та економічних наслідків міжнародної трудової міграції та визначенню шляхів взаємодії міграційних процесів з економічним розвитком. Зазначається, що глобалізація та інтеграція ринків сприяють вільному пересуванню праці, впливаючи на економічні системи та конкуренцію. Виділяється ключова роль міжнародної трудової міграції в глобальній стратегії розвитку, а неадекватна регуляція якої може вплинути на стабільність та міжнародні відносини.

Стаття класифікує міграцію робочої сили за різними ознаками, такими як законність, тривалість, напрямок та інші. Висвітлюється важливість таких аспектів, як правовий статус, чисельність та рівень інтелектуального капіталу мігрантів для оцінки впливу на ринок праці та економічний розвиток.

Особлива увага в роботі приділяється факторам, що спонукають до здійснення трудової міграції працівниками. Відсутність дієвих механізмів вирівнювання темпів економічного розвитку у різних регіонах світу досі стає ключовою проблемою, яка безпосередньо впливає на збільшення фізичних обсягів трудової міграції. У статті підкреслюється теза про те, що подібні міграційні потоки переважно представлені низько кваліфікованими працівниками та не несуть користі для економічної системи приймаючої країни. Крім того, наголошується на неможливості реалізації професійного потенціалу частиною трудових мігрантів через працевлаштування на робочі місця, які не вимагають використання набутих у країні походження навичок.

Автор роботи акцентує увагу на ролі держав у регулюванні міграційних процесів та необхідності комплексного підходу, охоплюючи економічні, соціальні, правові та культурні аспекти. Виділяється ключова роль економічних чинників у мотивації міжнародної трудової міграції, обумовленої нерівністю у розвитку країн та різницею в рівнях життя.

Дослідження підкреслює необхідність удосконалення правових рамок для регулювання міграції праці та врахування соціокультурних та економічних взаємодій між країнами. Робота визначає позитивні та негативні наслідки міграції і закликає до подальших досліджень з розробки оптимальних

стратегій для стабільності та розвитку глобальних робочих ринків, з урахуванням специфіки регіонів та галузей економіки.

This paper delves into the nuanced concept and diverse social and economic ramifications of international labor migration, seeking to discern ways to align migration processes with economic development. It underscores the role of globalization and market integration in fostering the unhindered movement of labor, thereby shaping economic systems and influencing competitive dynamics. Emphasis is placed on the pivotal role of international labor migration within the global development strategy, acknowledging that inadequate regulation has the potential to disrupt stability and strain international relations.

The article meticulously categorizes labor migration based on criteria such as legality, duration, and direction, emphasizing the significance of factors like legal status, migrant numbers, and intellectual capital in evaluating their impact on both the labor market and economic development.

Special attention in the work is given to factors that encourage workers to engage in labor migration. The absence of effective mechanisms for equalizing the rates of economic development in different regions of the world remains a key problem, which directly affects the increase in the physical volumes of labor migration. The article emphasizes the thesis that such migratory flows are predominantly represented by low-skilled workers and do not benefit the economic system of the host country. Furthermore, it highlights the impossibility of realizing the professional potential of some labor migrants due to employment in jobs that do not require the use of skills acquired in the country of origin.

The author highlights the essential role of states in regulating migration processes, advocating for a comprehensive approach encompassing economic, social, legal, and cultural dimensions. The paramount influence of economic factors in motivating international labor migration, propelled by developmental disparities among countries and variations in living standards, is intricately outlined.

The study underscores the imperative to bolster legal frameworks governing labor migration while considering the socio-cultural and economic interplays

between countries. It adeptly identifies both positive and negative consequences of migration, compelling further research to formulate optimal strategies for stability and development in global labor markets, taking into account regional and sectoral specificities. This comprehensive exploration aims to guide policymakers and researchers toward a more nuanced understanding of the intricate dynamics surrounding international labor migration and its implications for global socio-economic development.

Ключові слова: міжнародна трудова міграція; соціальні наслідки; економічні впливи; регулювання міграційних процесів; стабільність робочих ринків; глобалізація; технологічний розвиток

Keywords: international labor migration; social consequences; economic impacts; regulation of migration processes; stability of labor markets; globalization; technological development

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному світі міжнародна трудова міграція стала актуальним і складним явищем, що визначається глибокими економічними, соціальними та політичними впливами. Зростання глобалізації, технологічний розвиток та нерівномірність економічного розвитку між країнами породжують нові виклики у сфері міграції праці. З цієї перспективи, ключовою проблемою стає розробка та вдосконалення систем регулювання міжнародної трудової міграції для вирішення проблем та відповіді на потреби сучасного суспільства.

Міжнародна трудова міграція може стати джерелом економічного збагачення та соціального розвитку. Однак неефективне регулювання може призвести до виникнення нерівності та конфліктів. Наукове дослідження повинно допомогти визначити оптимальні стратегії для забезпечення стабільності і рівноваги міжнародних робочих ринків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впливу міжнародної трудової міграції вивчаються в ряді праць, представлених як вітчизняними, так

і зарубіжними авторами. Вагомий внесок у процес дослідження теорії і практики трудової міграції, удосконалення організаційних, економічних та правових важелів її регулювання зробили провідні вітчизняні вчені: А.П. Гайдуцький [14], Е.М. Лібанова [15], О.А. Малиновська [16, 17]. С.І. Пирожков, О.В. Позняк та інші.

Один із визначальних дослідників у цьому напрямку є П.Г. Абдулманапов [1], який аналізує різні аспекти міжнародної трудової міграції та її вплив на економіку та соціальні структури країн.

О.О. Гребенюк [2] досліджує соціальні наслідки міжнародної трудової міграції, звертаючи увагу на виклики та можливості, які вона створює для суспільства. Його робота спрямована на розуміння взаємозв'язку між міграційними процесами та соціокультурними змінами.

Ю. П. Гуменюк та Г. П. Гоголь [3] зосереджують увагу на ролі держав у регулюванні міжнародної трудової міграції. Вони вивчають законодавчі та політичні аспекти, визначаючи вплив державної політики на обсяги та напрямки міграційних потоків. А.В. Ляліна та І.М. Наумцев [4] звертають увагу на економічні аспекти міжнародної трудової міграції, досліджуючи внесок мігрантів у розвиток економік країн-приймачів та висвітлюючи економічні переваги та виклики. В.І. Мойсей [5] розглядає демографічні наслідки міжнародної трудової міграції, аналізуючи вплив на структуру населення та демографічні тенденції країн.

Постановка завдання. Дослідити соціальні та економічні наслідки міжнародної трудової міграції, визначення конкретних шляхів, взаємодії міграційних процесів з економічним розвитком, що може призвести до підвищення ефективності та стабільності робочих ринків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальність теми міжнародної міграції робочої сили в сучасному світі визначається комплексом економічних, соціальних і політичних чинників. Зростання глобалізації та інтеграції ринків створює умови для вільного пересування праці між країнами, що впливає на економічні системи та рівень конкуренції. Країни з високорозвиненими господарствами висловлюють потребу у кваліфікованій

робочій силі, тоді як менш розвинені шукають можливості для вивезення свого населення за кордон у пошуках кращих можливостей.

Крім того, міжнародна міграція робочої сили з часом стає ключовим елементом глобальної стратегії розвитку. Якщо вона не буде адекватно регульована, це може вплинути на стабільність, економічний розвиток та міжнародні відносини. Тому вивчення та розуміння цього явища є важливим завданням для сучасних досліджень та політики.

Міграція населення в сучасному світі відіграє ключову роль та охоплює практично всі країни глобального співтовариства. Особливу важливість в цьому контексті має переміщення робочої сили через кордони країн, яке становить складну та різноманітну складову соціального процесу міграції населення. Цей процес надзвичайно багатогранний за своєю природою, варіюється за формами прояву та має різноманітні наслідки.

Міжнародна трудова міграція є важливим елементом цього соціального явища, наслідки якого відчутні на різних рівнях – від національного до глобального. Вплив на цей процес здійснюють різноманітні чинники, такі як демографічні, політичні, соціально-економічні та інші.

Зазначимо, що міжнародна міграція робочої сили, як складова цього процесу, взаємодіє з розвитком соціально-економічних систем на різних рівнях – від національного до глобального. Цей взаємний вплив стає об'єктом інтересу вчених різних галузей, оскільки вимагає багатоаспектного розгляду та врахування різноманітних взаємозв'язків.

Під час дослідження виявлено відсутність єдиного тлумачення поняття "міжнародна трудова міграція" серед сучасних авторів. Деякі з них використовують термін "міжнародна міграція робочої сили", що свідчить про різноманітність підходів до розуміння цього феномену в сучасній науковій спільноті. Отже, різні науковці пропонують власні визначення та трактування поняття міжнародна міграція робочої сили, детальніше таблиця 1.

Таблиця 1 . Визначення та ознаки міжнародної міграції робочої сили

Автор	Визначення міжнародної трудової міграції	Ключові ознаки
Н.В. Бокша	Переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу в пошуках роботи, яке об'єднує еміграцію, імміграцію, рееміграцію	Еміграція, імміграція, рееміграція
О.В. Лошенко	Результат економіко-територіальних відмінностей у співвідношенні попиту і пропозиції робочої сили; регулюється різними установами та мігрантами	Переміщення робочої сили у світовій економіці, регулювання державними та недержавними установами, реалізація навичок і трудового потенціалу, баланс ринків праці
В.І. Мойсей	Економічне явище, пов'язане із перетином міждержавних кордонів трудовими мігрантами і продажем ними своєї робочої сили в країні в'їзду. Дві ключові ознаки: продаж робочої сили та перетин кордону [Продаж робочої сили в країні в'їзду, перетин державного кордону. Інші ознаки не характерні для міжнародної міграції робочої сили.

Джерело: сформовано на основі [1; 2; 3].

Ці дослідження представляють різні підходи та аспекти аналізу міжнародної трудової міграції, що сприяє глибокому розумінню цього явища та його комплексного впливу на сучасне глобальне суспільство. Отже, погоджуюсь з точкою зору В.І. Мойсея, який визнає міжнародну трудову міграцію як економічне явище, пов'язане з перетином міждержавних кордонів трудовими мігрантами та їхнім працевлаштуванням у країні в'їзду. Стосовно структури міжнародної трудової міграції, існує ряд критеріїв для її класифікації на види. Аналіз літературних джерел, присвячених проблематиці різновидів міжнародної міграції робочої сили, дозволяє сформулювати типологію структури, яка враховує різні ознаки цього явища, таблиця 2.

Аналіз різновидів міжнародної міграції робочої сили дозволяє сформулювати загальну типологію, яка враховує різноманітні аспекти цього явища. Розподілення за географічним розташуванням, часовими рамками, метою міграції та легальністю дозволяє краще розуміти різновиди та особливості цього процесу, а також визначити його ключові характеристики.

Таблиця 2. Види міграції робочої сили

Ознака	Вид міграції	Опис
Географічне розташування	Внутрішня міграція	Переміщення робочої сили в межах власної країни.
	Міжнародна міграція	Переміщення робочої сили через міждержавні кордони для працевлаштування в інших країнах.
За ступенем відповідності дій мігранта законодавству	Легальна міграція	Міграція, яка відбувається в рамках законодавства та з правовими дозволами.
	Нелегальна міграція	Переміщення робочої сили поза законодавчими рамками та без відповідних правових дозволів.
Часові рамки	Сезонна міграція	Тимчасове переміщення працівників для виконання роботи в певний період року.
	Постійна міграція	Тривале або постійне переміщення робочої сили з однієї країни в іншу для сталого працевлаштування.
Мета міграції	Економічна міграція	Пошук роботи та поліпшення економічного статусу.
	Соціальна міграція	Переселення з метою поліпшення соціальних умов життя, освіти чи здоров'я.
	Політична міграція	Переміщення з політичних мотивів, таких як біженство від конфліктів чи політичного переслідування.

Джерело: сформовано на основі [1; 2; 3].

Загальний аналіз сучасного стану міжнародної міграції робочої сили дозволяє отримати глибше розуміння цього явища та визначити ключові аспекти, які варто враховувати при розробці стратегій управління міграцією для кожної країни-учасниці.

Процеси міжнародної міграції у світі розвиваються хвилеподібно, адаптуючись до циклічності світового економічного розвитку. Проте спостерігається чітка тенденція до зростання міграційних процесів у часі. За останні 50 років відбулося значне збільшення абсолютної кількості міжнародних мігрантів. У 1990 році кількість міжнародних мігрантів становила приблизно 153 мільйони осіб, але станом на 2020 рік ця цифра зросла до 281 мільйона осіб, що становить 3,6% від населення світу. Це більше ніж втричі вище, ніж прогнозувалося у 1970 році (84 мільйони), дані зображені в таблиці 3.

Важливо врахувати, що за цей період також значно збільшилась абсолютна кількість населення планети, тому відсоткова частка міжнародних мігрантів, хоча і збільшилась, але не так суттєво [6].

Таблиця 3 - Міжнародні мігранти, 1970–2020 роки

Рік	Кількість міжнародних мігрантів, млн. осіб	Мігранти у % від населення світу
1970	84,5	2,3
1975	90,4	2,2
1980	102,0	2,3
1985	113,2	2,3
1990	153,0	2,9
1995	161,3	2,8
000	173,2	2,8
2005	191,5	2,9
2010	221,0	3,2
2015	248,0	3,4
2020	280,6	3,6

Джерело: складено на основі [19,20,21]

Міжнародна трудова міграція може приймати форму постійної чи тимчасової, кожна з яких має свої особливості. Постійна міжнародна трудова міграція передбачає, що переселенці осідають у приймаючій державі на постійній основі, незалежно від того, чи планують вони отримати громадянство, чи обмежуються лише видом на проживання та дозволом на роботу. У деяких країнах, де відомі жорсткі правила отримання громадянства, отримання паспорта не завжди є обов'язковим етапом трудової міграції на постійній основі.

Аналіз різновидів міжнародної міграції робочої сили дозволяє сформулювати загальну типологію, яка враховує різноманітні аспекти цього явища. Розподілення за географічним розташуванням, часовими рамками, метою міграції та легальністю дозволяє краще розуміти різновиди та особливості цього процесу, а також визначити його ключові характеристики [14].

Міжнародна трудова міграція може приймати форму постійної чи тимчасової, кожна з яких має свої особливості. Постійна міжнародна трудова міграція передбачає, що переселенці осідають у приймаючій державі на постійній основі, незалежно від того, чи планують вони отримати громадянство, чи обмежуються лише видом на проживання та дозволом на роботу. У деяких країнах, де відомі жорсткі правила отримання громадянства, отримання паспорта не завжди є обов'язковим етапом трудової міграції на постійній основі.

Міжнародна організація з міграції (МОМ) класифікує тимчасову міжнародну трудову міграцію, яка подана в таблиці 3. Однак наряду із зазначеними видами тимчасової міграції деякі експерти виділяють так звану маятникову міграцію. Для деяких дослідників це може означати щоденні або щотижневі переміщення з однієї країни в іншу і назад .

Таблиця 3 надає комплексний огляд різновидів тимчасової трудової міграції, розширюючи розуміння різноманітних мотивів та обставин, які можуть впливати на робочі переміщення. Ця класифікація важлива для розробки ефективних стратегій управління міграцією та адаптації політики в різних галузях економіки та соціуму.

Таблиця 3 . Класифікація тимчасової трудової міграції згідно з МОМ

Вид тимчасової міграції	Опис
Сезонна міграція	Переміщення робочої сили для виконання сезонних робіт, таких як сільське господарство чи туризм.
Контрактна міграція	Міграція, що базується на укладенні контракту між роботодавцем та працівником на обмежений термін.
Проектна міграція	Переселення для участі в конкретному проекті, після завершення якого мігрант повертається.
Тимчасова робоча міграція	Тимчасове переміщення для виконання робіт у певний період року, а потім повернення на батьківщину.
Інвесторська міграція	Міграція, пов'язана з інвестиціями в країну, яка надає привілеї для іноземних інвесторів.
Робоча міграція	Переселення для здобуття роботи та працевлаштування на обмежений термін.
Міграція для підтримки сім'ї	Переміщення з метою підтримки родини або об'єднання з родиною в іншій країні.

Джерело: сформовано на основі [4].

Сезонна міграція - охоплює переміщення працівників для виконання сезонних робіт, таких як у сільському господарстві чи туризмі.

Контрактна міграція - базується на укладенні контракту між роботодавцем та працівником на обмежений термін, зазвичай пов'язаний із специфічними завданнями чи проектами.

Проектна міграція - переміщення для участі в конкретному проекті; після завершення проекту мігрант повертається на батьківщину.

Тимчасова робоча міграція - передбачає тимчасове переміщення для виконання робіт у певний період року, з подальшим поверненням на батьківщину.

Інвесторська міграція - пов'язана з інвестиціями в приймаючу країну, надає привілеї іноземним інвесторам.

Робоча міграція - переселення для здобуття роботи та працевлаштування на обмежений термін, не пов'язане з конкретними проектами.

Міграція для підтримки сім'ї - переміщення з метою підтримки родини або об'єднання з родиною в іншій країні.

Явище міжнародної трудової міграції представляє собою економічний процес, пов'язаний із перетином міждержавних кордонів трудовими мігрантами, що продають свою робочу силу в приймаючій країні. З економічного погляду, важливими характеристиками є правовий статус міграції, кількість мігрантів та рівень інтелектуального капіталу, який вони приносять чи вивозять у господарство приймаючої країни.

У сучасних умовах господарювання основною характеристикою процесів міжнародної міграції населення є їхній виключно економічний спрямований характер, що зумовлений пошуками нових можливостей працевлаштування за межами рідної країни. Основною причиною, яка підштовхує людей залишати свої оселі та шукати кращої долі за кордоном, є різниця у рівнях життя та економічних можливостей у різних регіонах світу, особливо між промислово розвиненими країнами та тими, що розвиваються. Протягом останніх десятиріч ця різниця систематично зростала, визначаючи відносно благополуччя деяких та надзвичайну бідність інших [7, 11].

В розвинених країнах завдяки наявності ефективних механізмів вирішення соціально-економічних завдань виник високий рівень життя населення, яке, в основному, має відповідний рівень освіти і культури. Однак у виробництві та інфраструктурі цих країн існують численні низькооплачувані та малопrestiжні роботи, на які складно знайти місцевих працівників. У країнах із зростаючою економікою та колишніх соціалістичних державах, де рівень безробіття залишається високим, а заробітна плата - низькою, багато людей бажає знайти зайнятість у таких місцях для вирішення проблем матеріального забезпечення для себе та своєї сім'ї.

Незважаючи на економічні виклики, міграція робочої сили існує і між розвиненими країнами, але у цьому випадку вона часто обумовлена не економічними факторами. Сюди можна віднести такі аспекти, як престиж роботи та корпорації, можливість професійного і кар'єрного зростання, а також культурні уподобання. Значна проблема розвинених країн - так званий "відтік розуму", коли висококваліфіковані фахівці та вчені виїжджають у країни з мінливою економікою, знайти нові можливості в роботі та житті [25].

Більшість трудових мігрантів переїжджають з менш розвинених країн в ті, де різниця у рівні життя та заробітної плати є незначною. Ще одним напрямком міграції робочої сили є від'їзд висококваліфікованих фахівців та вчених у країни з розвинутою економікою. Такий потік мігрантів зазвичай викликаний економічними, професійними або культурними факторами.

Міграційні потоки формуються під впливом різноманітних соціально-економічних, демографічних, географічних, етно-політичних, екологічних та інших чинників. Наприклад, природні фактори, такі як кліматичні та екологічні умови, можуть впливати не тільки безпосередньо, але й опосередковано через їх вплив на умови життя та виробництва. Економічні фактори, такі як різниця в структурі господарства та рівень заробітної плати, також грають важливу роль у формуванні міграційних потоків. Крім того, демографічні, етнічні, соціально-психологічні та інші чинники також визначають рішення людей щодо переїзду за кордон у пошуках кращих можливостей [6, 12, 17].

Поза сумнівом, міжнародна трудова міграція робочої сили є складним та багатогранним явищем, обумовленим різноманітністю факторів, які впливають на вибір людей щодо переїзду та на наслідки цього явища для країн-емігрантів і країн-іммігрантів.

Розуміння цих факторів є важливим для розробки політики та стратегій, спрямованих на керування міграцією та максимізацію її позитивного впливу. У сучасному господарюванні міжнародна міграція населення, зокрема робочої сили, набула винятково економічного спрямування. Однією з ключових причин, що підштовхує людей до залишення своїх рідних країн, є велика різниця у рівнях життя та економічних можливостей. Ця різниця стала основним каталізатором для пошуку нових можливостей працевлаштування за кордоном.

У розвинених країнах, де існує високий рівень життя та добробут, однак існують низькооплачувані та непрестижні роботи в сферах виробництва та інфраструктури, мігранти з менш розвинених країн часто знаходять можливості для поліпшення свого матеріального становища та забезпечення своїх сімей. З іншого боку, у країнах із зростаючою економікою та високим рівнем безробіття низька заробітна плата підтримує прагнення багатьох людей до міграції у пошуках кращих можливостей [18, 25].

Незважаючи на те, що міграція робочої сили також існує між розвиненими країнами, вона часто обумовлена не лише економічними, але й іншими факторами, такими як престиж роботи, можливість кар'єрного зростання та культурні уподобання [9]. Велика проблема розвинених країн полягає в "відтоку мізків", коли висококваліфіковані фахівці та вчені здійснюють міграцію в країни із динамічною економікою, що може призвести до втрати цих країн талановитого персоналу та експертів. Таким чином, міжнародна міграція робочої сили є комплексним явищем, яке обумовлено різноманітними соціально-економічними, культурними, та іншими чинників, і вимагає ретельного вивчення та управління для максимізації її позитивного впливу.

Трудова міграція для країни-імпортера робочої сили може призводити до ряду позитивних наслідків, що сприяють економічному та соціальному розвитку [20, 24].

По-перше, вона дозволяє ліквідувати дефіцит робочої сили, що може перешкоджати економічному зростанню. Надходження іноземних працівників полегшує проблему зайнятості та сприяє розвитку певних галузей економіки.

По-друге, трудова міграція може стимулювати додаткову зайнятість. За рахунок збільшення попиту на товари та послуги, створення нових робочих місць і розвиток інфраструктури стають можливими.

Покращення рівня життя є третім важливим аспектом. Трудові мігранти, працюючи в сферах, які місцеве населення може вважати менш привабливими, сприяють підвищенню якості життя і розвитку економіки.

Підвищення якості місцевої робочої сили є ще однією перевагою. Залучення менш кваліфікованих робітників із числа мігрантів може стимулювати місцевих працівників здійснювати більш інтелектуальну працю, сприяючи вертикальній мобільності [7].

Ще однією важливою перевагою є притягання висококваліфікованих фахівців, що сприяє інноваційному розвитку та підвищенню конкурентоспроможності. Зростання продуктивності та ефективності праці, а також вирішення демографічних проблем, підкреслюють економічні вигоди трудової міграції, яка сприяє загальному економічному розвитку країни.

Незважаючи на позитивні аспекти трудової міграції, важливо враховувати й потенційні негативні наслідки, які можуть виникнути для приймаючих країн. Один із основних аспектів – це відтік робочої сили, особливо висококваліфікованих кадрів, що може призвести до втрат для джерела. Соціокультурні адаптаційні труднощі також можуть виникнути, коли іноземні працівники стикаються з викликами властивої іншому середовищу культури та суспільства.

Однак негативний вплив може відчутися не лише місцеве населення, а й сами іноземні працівники. Перше, що важливо враховувати, - це можливий негативний вплив на зарплати місцевих працівників через конкуренцію на

ринку праці. Посилення конкуренції за робочі місця може ускладнити ситуацію для місцевих працівників, особливо менш кваліфікованих.

Збільшення безробіття серед місцевого населення та тиск на соціальну інфраструктуру – інші негативні аспекти. Масовий приплив мігрантів може викликати зростання безробіття та тиск на соціальну інфраструктуру, таку як житлові проблеми та збільшення витрат на соціальні, мовні та навчальні програми [25].

Цей комплексний підхід до аналізу підкреслює важливість ретельного управління трудовою міграцією, яке враховує всі ці аспекти для досягнення максимальної взаємовигідної ситуації для всіх сторін. Однією з ключових вимог є розробка політик, спрямованих на мінімізацію негативних впливів та вирішення виникаючих проблем в інтересах як місцевого, так і іноземного населення [13].

Міжнародна міграція робочої сили є складним і багатогранним явищем, яке потребує уважного регулювання з боку держав. Різні країни визначають свої стратегії та політики для ефективного управління міграційними потоками та максимізації користі від участі іноземних працівників у своїх економіках. Держави грають ключову роль у визначенні та регулюванні міграційних процесів з урахуванням своїх економічних, соціальних та демографічних потреб. Перш за все, вони встановлюють квоти на прийом іноземних працівників в окремих галузях економіки та визначають критерії [8], які враховують кваліфікації та навички для отримання робочої візи.

Держави також активно контролюють легальне працевлаштування іноземців, встановлюючи процедури реєстрації, видачі робочих віз та здійснюючи перевірки умов праці. Боротьба з нелегальною міграцією включає в себе запобігання нелегальному в'їзду, виведення нелегальних працівників та накладення санкцій на порушників законодавства.

Соціальна інтеграція іноземних працівників також є важливим аспектом. Держави взяли на себе відповідальність забезпечити доступ до освіти, медичного обслуговування та інших соціальних послуг. Міжнародне співробітництво грає ключову роль у вирішенні спільних проблем, обміні

досвідом та встановленні стандартів у сфері міграції [25]. Окрім того, держави приділяють увагу захисту прав іноземних працівників, визначаючи їхні трудові права та борючись з дискримінацією.

Регулювання міжнародної міграції робочої сили вимагає комплексного та добре адаптованого підходу від держав, спрямованого на забезпечення ефективного управління міграційними потоками та максимізації користі для всіх зацікавлених сторін.

Оптимальні стратегії для забезпечення стабільності і рівноваги міжнародних робочих ринків вимагають уважного врахування економічних, соціальних і політичних факторів, що визначають динаміку міграції та її вплив на ринки праці [12].

На початковому етапі, ключовим завданням є створення інтегрованого підходу до аналізу міграційних потоків. Дослідження повинно охоплювати обсяги міграції, професійний розподіл працівників, а також економічні і соціокультурні взаємодії між країнами. Аналіз цих факторів дозволить виявити потреби ринку праці та розробити стратегії для ефективного використання міграційного потенціалу [24].

Другий напрямок – розробка та впровадження прогресивних політик управління міграцією. Це включає у себе створення прозорих, справедливих та ефективних правових рамок для міграції, які забезпечують захист прав мігрантів і враховують потреби країн походження та прийому. Також важливо розробляти механізми для швидкого реагування на зміни в економічних та соціальних умовах.

Третій аспект – це створення програм інтеграції для мігрантів та їхніх сімей. Сприяння соціальній адаптації, навчання і вивчення мови, а також розвиток культурного розмаїття можуть допомогти створити сприятливе середовище для взаємодії між різними культурами та збереження соціальної стабільності.

Не менш важливою є підтримка економічної стійкості та гнучкості на ринку праці. Заходи для підвищення кваліфікації та перекваліфікації мігрантів,

спрямовані на відповідь на мінливі потреби ринку, сприятимуть сталому розвитку економіки та підтримці зайнятості.

Узагальнюючи, оптимальні стратегії для забезпечення стабільності і рівноваги міжнародних робочих ринків повинні об'єднувати ефективні механізми регулювання, соціально-культурну інтеграцію та стале вдосконалення економічних структур.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. В сучасному світі міжнародна трудова міграція є значущим економічним явищем, пов'язаним із перетином міждержавних кордонів трудовими мігрантами та продажем своєї робочої сили у країні в'їзду. Це явище можна розглядати через різні призми та аспекти, такі як ступінь законності, тривалість, напрямок, географія переміщення, форма трудової угоди, рівень інтелектуального капіталу, статус в приймаючій країні та інші.

Міжнародну трудову міграцію можна класифікувати за різними ознаками. Зокрема, за ступенем законності поділяється на незаконну та законну, за тривалістю - на тимчасову та постійну, а за напрямком - на міграцію із розвиваючихся країн до розвинутих і, навпаки, міграцію у межах розвинутих країн чи країн, що розвиваються.

Реципієнтам і донорам робочої сили важливі ознаки міграції включають правовий статус, чисельність мігрантів та рівень інтелектуального капіталу, який вноситься в економіку трудовими мігрантами. Ці аспекти значущі для оцінки впливу на ринок праці, економічний розвиток та інші аспекти економік.

Сучасна міжнародна трудова міграція, зумовлена різноманітними чинниками, займає ключове місце в глобальних економічних та соціокультурних процесах. Політико-правові аспекти, такі як стабільність політичного середовища та наявність законодавства щодо міграції, визначають умови та обмеження для працевлаштування мігрантів у країнах-реципієнтах.

Однак економічні чинники виступають ключовими мотиваторами міжнародної трудової міграції. Нерівність у розвитку країн та різниця в рівнях життя визначають потребу в переселенні для отримання робочих можливостей та покращення соціально-економічного становища. Нестача робочої сили у

країнах-реципієнтах стає основним стимулом для приваблення іноземних працівників.

Позитивні та негативні наслідки міжнародної трудової міграції надзвичайно різноманітні. З одного боку, вона допомагає зменшити дефіцит робочої сили у країнах-реципієнтах, створюючи додаткові робочі місця та підвищуючи продуктивність. З іншого боку, країни-донори стикаються із втратою кваліфікованих робочих кадрів та викликами соціально-економічного розвитку.

Роль держав у цьому процесі надзвичайно важлива. Вони визначають правила в'їзду, працевлаштування та соціального захисту мігрантів, розробляють міграційні стратегії, а також активно взаємодіють на міжнародному рівні для укладання угод та конвенцій. Реалізація ефективних політик інтеграції та адаптації для мігрантів також лежить у сфері відповідальності держав.

Дослідження оптимальних стратегій для забезпечення стабільності і рівноваги міжнародних робочих ринків є критично важливим для досягнення економічної процвітання та соціальної стабільності в умовах глобалізації. В роботі підкреслено, що це завдання потребує комплексного підходу, охоплюючи економічні, соціальні, правові та культурні аспекти.

Проведене дослідження свідчить про необхідність удосконалення та гармонізації правових рамок, спрямованих на регулювання міграції праці, з метою забезпечення справедливого та ефективного управління. Важливо також враховувати соціокультурні та економічні взаємодії між країнами та регіонами, щоб визначити потреби ринку праці та впроваджувати міграційні політики, спрямовані на розв'язання конкретних викликів.

Подальші розвідки у цьому напрямі можуть фокусуватися на розробці більш деталізованих стратегій, що враховують специфіку різних регіонів і різних галузей економіки. Дослідження може розширюватися на вивчення впливу технологічних інновацій на міграційні процеси та впровадження новаторських методів для вирішення проблем нерівності та конфліктів на ринках праці.

Важливо підкреслити, що успішне регулювання міжнародної трудової міграції є взаємовигідною задачею для всіх сторін, і подальші дослідження мають сприяти формулюванню інноваційних та ефективних стратегій, які сприятимуть стабільності, рівновазі та розвитку глобальних робочих ринків.

Література

1. Ангелко І. Соціально-економічні наслідки впливу міжнародної міграції робочої сили на добробут населення України / І. Ангелко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2014. Вип. 2. С. 65-73.

2. Бхчеванова Н.В. Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобалізації / Н.В. Бахчеванова // Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2011. №11. Т. 2. [Електронний ресурс] URL: <http://fkd.org.ua/article/view/29084>

3. Близнюк В. Соціально-економічні складові трудової міграції / В. Близнюк // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2014. № 4. С. 20-32.

4. Боков О. Сучасні тенденції зовнішньої трудової міграції населення як індикатор для удосконалення соціально-економічної політики України / О. 97 Боков, А. Любарська // Ефективність державного управління. 2017. Вип. 2. С. 79-85.

5. Dustmann, C., Frattini, T.: Immigration: The European Experiences. IZA Discussion Paper. 6261. Institute for the Study of Labor, Bonn (2011)

6. Kahanec, M., Zimmermann, K.F.: High-Skilled Immigration Policy in Europe. IZA Discussion Paper. 5399. Institute for the Study of Labor, Bonn (2010)

7. Kim, A.M.: Foreign Labour Migration and the Economic Crisis in the EU: Ongoing and Remaining Issues of the Migrant Workforce in Germany. IZA Discussion Paper. 5134. Institute for the Study of Labor, Bonn (2010)

8. Ratha, D., Supriyo De, Dervisevic, E., Plaza, S., Schuettler, K., Shaw, W., Wyss, H., Yi, S., Yousefi, S.R.: Migration and Remittances: Recent Developments

and Outlook. Special Topic: Financing for Development. Migration and Development Brief. 24. World Bank Group, Washington (2015)

9. Ratha, D., Supriyo De, Plaza, S., Schuettler, K., Shaw, W., Wyss, H., Soonhwa Yi: Migration and Remittances – Recent Developments and Outlook. Migration and Development Brief. 26. World Bank Group, Washington (2016)

10. Ratha, D., Supriyo De, Schuettler, K., Seshan, G., Yameogo, N.D.: Migration and Remittances – Recent Developments and Outlook. Special Topic: Transit Migration. Migration and Development Brief. 29. World Bank Group, Washington (2018)

11. Ratha, D., Supriyo De, Seshan, G., Yameogo, N.D., Plaza, S., Kim, E.J.: Migration and Remittances – Recent Developments and Outlook. Migration and Development Brief. 30. World Bank Group, Washington (2018)

12. Zaiceva, A., Zimmermann, K.F.: Migration and the Demographic Shift. IZA Discussion Paper. 8743. Institute for the Study of Labor, Bonn (2014)

13. Zimmermann, K. F., Bonin, H., Fahr, R., Hinte, H.: Immigration Policy and the Labor Market: The German Experience and Lessons for Europe. Springer Verlag, Berlin (2007)

14. Гайдучський, А.: Міграційний капітал в Україні. Інфосистеми, Київ (2009)

15. Лібанова, Е.М.: Зовнішня трудова міграція українців: масштаби, причини, наслідки. Демографія та соціальна економіка. 2 (33), 11-26 (2018)

16. Малиновська, О.А.: Трудова міграція: соціальні наслідки та шляхи реагування. Національний інститут стратегічних досліджень, Київ (2011)

17. Малиновська, О.А.: Міграційна політика: теоретичні підходи та напрями наукового аналізу. Демографія та соціальна економіка. 2 (33), 27-37 (2018)

18. Chernyak, O., Chernyak, Y.: Modern challenges in governmental regulation of labor force migration in Ukraine. Ekonomika. 91 (1), 93-104 (2012)

19. World Migration Report 2018. IOM, Geneva (2017)

20. International Migration Report 2017. UNDESA, New York (2017)

21. World Migration Report 2010. The Future of Migration: Building Capacities for Change. IOM, Geneva (2010)
22. World Bank. Migration and Remittances Factbook 2016. World Bank, Washington, DC (2016)
23. Gonzalez-Barrera, A.: More Mexicans Leaving Than Coming to the U.S. Pew Research Center, Washington (2015)
24. World Migration Report 2013 - Migrant Well-being and Development. IOM, Geneva (2013)
25. Chernyak, O., Chernyak, Y.: “The Golden Migrant Concept” in Governmental Regulation of the Labor Force Migration. *Studia Securitatis*. VIII(1), 118- 122 (2014)

References

1. Angelko, I. (2014), “Socio-economic consequences of the impact of international labor migration on the welfare of the population of Ukraine”, *Bulletin of the Ternopil National Economic University*, vol. 2, pp. 65-73.
2. Bakhchevanova, N.V. (2011), “International labor migration in the conditions of globalization”, *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, vol. 11, no. 2. [Electronic resource] – Access mode: <http://fkd.org.ua/article/view/29084>
3. Blyznyuk, V. (2014), “Socio-economic components of labor migration”, *Bulletin of the Kyiv National University of Trade and Economics*, vol. 4, pp. 20-32.
4. Bokov, O. and Lyubarska, A. (2017), “Modern trends in external labor migration of the population as an indicator for improving socio-economic policy in Ukraine”, *Efficiency of state governance*, vol. 2, pp. 79-85.
5. Dustmann, C. and Frattini, T. (2011), *Immigration: The European Experiences*, IZA Discussion Paper. 6261. Institute for the Study of Labor, Bonn, Germany.
6. Kahanec, M. and Zimmermann, K.F. (2010), *High-Skilled Immigration Policy in Europe*, IZA Discussion Paper. 5399. Institute for the Study of Labor, Bonn, Germany.

7. Kim, A.M. (2010) Foreign Labour Migration and the Economic Crisis in the EU: Ongoing and Remaining Issues of the Migrant Workforce in Germany, IZA Discussion Paper. 5134. Institute for the Study of Labor, Bonn, Germany.

8. Ratha, D., Supriyo De, Dervisevic, E., Plaza, S., Schuettler, K., Shaw, W., Wyss, H., Yi, S. and Yousefi, S.R. (2015), Migration and Remittances: Recent Developments and Outlook, Special Topic: Financing for Development. Migration and Development Brief. 24, World Bank Group, Washington, USA.

9. Ratha, D., Supriyo De, Plaza, S., Schuettler, K., Shaw, W., Wyss, H. and Soonhwa Yi. (2016), Migration and Remittances – Recent Developments and Outlook, Migration and Development Brief. 26, World Bank Group, Washington, USA.

10. Ratha, D., Supriyo De, Schuettler, K., Seshan, G. and Yameogo, N.D. (2018), Migration and Remittances – Recent Developments and Outlook. Special Topic: Transit Migration, Migration and Development Brief. 29, World Bank Group, Washington, USA.

11. Ratha, D., Supriyo De, Seshan, G., Yameogo, N.D., Plaza, S. and Kim, E.J. (2018), Migration and Remittances – Recent Developments and Outlook. Migration and Development Brief. 30. World Bank Group, Washington, USA.

12. Zaiceva, A. and Zimmermann, K.F. (2014), Migration and the Demographic Shift, IZA Discussion Paper. 8743. Institute for the Study of Labor, Bonn, Germany.

13. Zimmermann, K. F., Bonin, H., Fahr, R. and Hinte, H. (2007), Immigration Policy and the Labor Market: The German Experience and Lessons for Europe. Springer Verlag, Berlin, Germany.

14. Gaidutskiy, A. (2009), [Migration Capital in Ukraine], Infosystems, Kyiv.

15. Libanova, E.M. (2018), “External Labor Migration of Ukrainians: Scale, Causes, Consequences”, Demography and Social Economy, vol. 2 (33), pp. 11-26.

16. Malynovska, O.A. (2011), Trudova mihratsiia: sotsial'ni naslidky ta shliakhy reahuvannia [Labor Migration: social consequences and ways of responding], National Institute for Strategic Studies, Kyiv, Ukraine.

17. Malynovska, O.A. (2018), "Migration Policy: Theoretical Approaches and Directions of Scientific Analysis", Demography and Social Economy, vol. 2 (33), pp. 27-37.
18. Chernyak, O. and Chernyak, Y. (2012), "Modern challenges in governmental regulation of labor force migration in Ukraine" Ekonomika, vol. 91 (1), pp.93-104.
19. IOM (2017), World Migration Report 2018, IOM, Geneva.
20. UNDESA (2017), International Migration Report 2017, UNDESA, New York, USA.
21. IOM (2010), World Migration Report 2010. The Future of Migration: Building Capacities for Change, IOM, Geneva.
22. World Bank (2016), World Bank. Migration and Remittances Factbook 2016, World Bank, Washington, DC, USA.
23. Gonzalez-Barrera, A. (2015), More Mexicans Leaving Than Coming to the U.S., Pew Research Center, Washington, USA.
24. IOM (2013), World Migration Report 2013 - Migrant Well-being and Development, IOM, Geneva.
25. Chernyak, O. and Chernyak, Y. (2014), "The Golden Migrant Concept" in Governmental Regulation of the Labor Force Migration", Studia Securitatis, vol. VIII(1), pp. 118- 122.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2024 р.